

7

said "the one whose word brings forth evening" and one did not say "who creates light" or did not conclude with "creator of lights," then one has not fulfilled one's obligation. And if one said, "the one who creates day and night and whose word brings forth evening," and one concludes with "brings forth evening," one has not fulfilled one's obligation. COMMENT: And this is the law: If one only said at first "creator of lights" or one ends with "brings forth evening" then one has not fulfilled one's obligation (these words are further explained in the Tur and the Rosh). However, if one concludes with "creator of lights", since one opened with "creator of light" one has fulfilled one's obligation even though one ended with "brings forth evening."

י"א שהקדושה שביוצר יחיד אומרה לפי שאינה אלא סיפור דברים וי"א שיחיד מדלגה ואינה נאמרת אלא בצבור ויש לחוש לדבריהם וליזהר שיחיד יאמרנה בניגון וטעמים כקורא בתורה: הגה וכבר פשט המנהג כסברא הראשונה ויחיד אומר אותה וכשעונין קדושה זאת אומרים אותה בקול רם (הגהות מ"י בנוסח התפלות):

3

There are those who hold that the Kedusha [text] in [the] Yotzer [blessing] may be recited by an individual, since it is only a recitation of a [Biblical] narrative. There are also those who hold that an individual [praying alone] should skip over this part, and it should only be recited in public. One should be careful and follow their words [of the latter scholars], and make sure that [if] an individual recites it, he does so with a melody, as if reading a Torah portion. COMMENT: The former custom has now become widespread, an individual recites it, and when they answer this Kedusha, they say it aloud (Hagahot Maimoniyot in the Formula of Prayer).

ברכת יוצר וערבית אומר עם הש"ץ בנחת: הגה וימהר לסיים קודם שסיים הש"ץ ויענה אמן אחר ש"ץ (הגהות מיימוני פ"א מהלכות ברכות ורוקח סימן ר"ח) ומיהו אם לא אמרה רק שמעה מש"ץ יצא דברכות אלו הש"ץ מוציא היחיד אע"פ שהוא בקי מיהו אין הש"ץ מוציא היחיד בפחות מ"י (הר"י פ' מי שמתו) ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה משום דהוי הפסק (ועיין לקמן סי' ס"ח):

4

ר"ל בהושענא ¹⁰. וכל דבר שלא נמצא אותו כתוב בבאור לחכמים שהוא מותר נשאי
 אותו על גבולו בלי תוספת ולא גרעון מפני שאין הפרש אצלנו בין התוספת על הדבו
 המוגבל או בין החסרון ממנו וכשלא נעשה אלא שני בדים קיימנו מצוה מן המובחר ר"ל
 שאין בה חשש תוספת ולא גרעון ¹¹ זו היא דעתנו ומי שרוצה להלך אחריה ילך.
 וממה שזכרת ממה שגנו עלינו רואה קרי ¹² בליל הצום ואמרם זה שראה קרי טעו
 טבילה ואנחנו לא נשגיח בגנות ההמון ¹³ ולא נתלה במאמרים המפורסמים אלא במו
 שהוא מוסכם העיון ¹⁴ וכבר בארנו עקר זה הדבר בהלכות ק"ש ותפלה באור שלם יבינו
 כל בעל עיון.

ואמנם היוצר ¹⁵ אני רואה כשם שמתפלל אותו ש"ץ כך מתפלל אותו היחיד ¹⁶ וכבר אמו
 זולתינו מן הגאונים ¹⁷ ז"ל זולת זה ונתלו ¹⁸ באמרם אין היחיד אומר קדוש ורוב גאונים
 מן המערב על דעתנו ¹⁹ לפי שזה הוא מספר ²⁰ מה שאומרים המלאכים ²¹ והקדושה ²
 שאין היחיד ראוי לאמרה הוא שיכוין הוא להקדוש כמו שאמר השליח צבור בתפילו

10. ר"ל בהושענא : אוצ"ל ולא בהושענא כל' ערבה כהשערת פראנקל בירחון לח"י 1856 עמ' 53
 הע' 2.

11. חשש תוספת ולא גרעון : ומי שרצה לעשות כמו הדעת הראשון יעשה לו (א"ח וע"כ שם).
 12. רואה קרי : ה' תפלה פ"ד ה"ו מנהג פשוט בשנער ובספרד וכו'. וה' ק"ש פ"ד ה"ח. ועי' ת' ר
 נטרונאי בשערי תשובה סי' ק"ע ות' ר' סעדי' שם סי' קע"ד ובה"פ מה"ג ותה"ג גינצברג ע' 249,39
 13. לא נשגיח בגנות ההמון : עי' אגרת רבינו לר' פנחס הדיין פ' סי' קמ"ג, ת דף ט' ב' = ק סי
 ק"מ ומש"כ בנו ר' אברהם בכתאב אלכפא"ה הוצ' עפנשטין בס' היובל תפארת ישראל לוי הלי
 עברי ע' 44.

14. מוסכם העיון : ה' שביתת עשור פ"ג ה"ג עפ"י סברא.
 15. ואמנם היוצר : ואמנם לשון היוצר (רשב"א).

16. כך מתפלל אותו היחיד : בה' תפלה פ"ז הי"ז פסק רבי' שאין אומרים קדושת היוצר אלא בעשרה
 וכבר השיג עליו הראב"ד. ובא"ח כתב בשם ר' אברהם בנו של הרמב"ם שחזר בו אביו הלכה למעשו
 וששמע מפיו וראה הוראה מכתיבת ידו למי ששאל אותו על זה וכן הורה. הובא בתא"ו נ"ג ח"ג וכ"כ
 ה' תפלה פ"ח ה"ה ובחידושי הרמב"ם מ' א' א' = ק דף נ"א ב'. וכן פסק בש"ע או"ח סי' נ"ט ס'
 עפ"י תשובה זו (עי' באה"ג שם).

17. מן הגאונים : עי' ת' ר' סעדי' בסר"ע השלם סי' י"ב ע' 192. ות' גאון שהו"ל שזח"ה בישורון לקא
 באק תרכ"ח (ו') ע' 126. ועי' ת' ר"י מיגאש סי' קל"א בשם תה"ג. ועי' מש"כ גינצברג גאוניקה ח"א ע'
 130. עלבוגן במאסף המדעי על הרמב"ם ח"א ע' 322 ; ביכלער ע"ד קדושת היוצר אצל הגאונים RBJ
 נ"ג ע' 220 והלאה. תה"ג מרמורשטיין סי' א (ועי"ש עמ' ב'). לוינ אוצר הגאונים ברכות סי' ק"ו
 והלאה.

18. ונתלו : באין היחיד (רשב"א).
 19. ורוב גאונים מן המערב על דעתנו : חסר שם.

20. מספר : ספור (שם).
 21. מה שאומרים המלאכים : תגיגה י"ג ב'. פסיקתא רבתי פ"ו
 אות ג'.

22. והקדושה : ליחיד שיהיה הוא מכוין שיקדיש כמאמר שליח צבור בתפלת נקדישך (רשב"א).